
OBAMA'NIN RUSYA KARNESİ

06.12.2016

Gazetevatan, 05 Aralık 2016

ABD Başkanı Barack Obama'nın 8 yıllık görev süresinde Rusya Kırım'ı işgal etti ve başta Suriye olmak üzere Ortadoğu'da etkinliğini artırdı.

Başkanlığı 20 Ocak'ta, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile iyi ilişkiler kurmak istediğini açıklayan halefi Donald Trump'a devredecek olan Obama'nın döneminde Rusya-ABD ilişkileri inişli çıkışlı bir seyir izledi.

Obama yönetimi, 2009 yılında göreve geldiğinde Rusya ile temiz bir sayfa açmak istese de, Washington ve Moskova yönetimleri, Suriye'nin kimyasal silahlarının imhası ve İran'ın nükleer programının sınırlandırılması konularında diplomatik çözüm yolları bulsalar da, iki ülke, Ukrayna sorunu ve Suriye'nin geleceği konularında ciddi görüş ayrılıkları yaşadı.

Barack Obama, göreve başlamasının ardından Temmuz 2009'da Moskova'yı ziyaret ederek ılımlı mesajlar verdi ve yaptığı konuşmada, "ABD güçlü, müreffeh ve barışçıl bir Rusya istiyor. Bu arzu, Rus halkına ve ortak tarihimize olan saygımızdan kaynaklanıyor." ifadelerini kullandı.

İki ülke arasında temiz sayfa açma fikri, dönemin dışişleri bakanları Hillary Clinton ve Sergey Lavrov arasında somutlaşarak, Cenevre'de sembolik olarak kırmızı bir tuşa birlikte basma eylemiyle pekiştirildi.

Bu kapsamda Rusya Devlet Başkanı Dimitri Medvedev, ABD'nin Afganistan'daki güçlerine nakliyat yapmak için Rus hava sahasını kullanabileceğini duyurdu. Obama da, Bush döneminde kararlaştırılan Doğu Avrupa'ya füze kalkanı konuşlandırılması fikrinden vazgeçildiğini açıkladı.

ABD ve Rusya 2010 yılında da, nükleer cephanelerini azaltma konusunda anlaşmaya vardı. "New

Start" adı verilen anlaşma Obama ve Medvedev tarafından 8 Nisan 2010'da imzalandı.

UzlaşI dönemi kısa sürdü

Obama yönetimi ile Rusya arasında 2009-2010 yıllarında görece durağan seyreden ilişkiler, Arap Baharı ile Ortadoğu'da ayaklanmalarla bozulmaya başladı.

Libya'da Muammer Kaddafi'nin devrilmesine giden süreçte Batılı ülkelerin müdahalesine sessiz kalan Rusya, Suriye'de Esed rejiminin yanında yer alarak her platformda bu rejime destek verdi.

Obama, Suriye'deki iç savaşın başında Esed rejiminin halkına saldırdığı için meşruiyetini kaybettiğini belirtmiş ve bu ülkeye operasyon için kimyasal silah kullanımının ABD'nin kırmızı çizgisi olacağını bildirmişti.

Esed rejiminin, 2013 yılı ağustos ayında Şam yakınında kimyasal silah kullandığının ortaya çıkması hem Obama yönetimi hem de Esed rejimi için Suriye iç savaşında dönüm noktası oldu.

Obama, bir operasyon için Pentagon'a hazırlık emri verse de hava saldırısı konusunda Kongre'nin onayını arayacağını duyurması, isteksiz olduğu yorumlarına neden oldu.

ABD Genelkurmay Başkanı General Martin Dempsey, PBS'e yaptığı açıklamada, o günkü havayı "Herşeyi hazırlamıştık. Elimiz tetikte emrin gelmesini bekliyorduk." şeklinde anlattı.

Obama yönetiminin bir askeri operasyon düzenleyebileceğini öngören Rusya, diplomatik bir manevrayla Esed rejimini, elindeki tüm kimyasal cephaneyi teslim etmeye ikna etti.

Rusya, ABD'yi Suriye'de oyun dışına itti

ABD Dışışleri Bakanı John Kerry ve Rusya Dışışleri Bakanı Sergey Lavrov'un hazırladıkları plan önce taraflarca kabul edildi, ardından Eylül 2013'te BM Güvenlik Konseyi'nde oybirliğiyle onaylandı.

Böylece Esed rejimi elindeki kimyasalları uluslararası topluma vermeyi kabul ederek, hem

muhtemel ABD müdahalesinden kurtulmuş oldu hem de uluslararası arenada kısmen de olsa meşruiyet elde etti.

Bu diplomatik manevrayla Rusya'nın ABD'yi oyun dışına itmesi iç kamuoyunda da tepkilere neden oldu.

Cumhuriyetçi Parti'nin 2012 başkan adayı ve Donald Trump kabinesinde dışişleri bakanlığı için adı geçen Mitt Romney, konuya ilişkin o dönem yaptığı açıklamada, "Putin'in Suriye ve nükleer silahların azaltılması anlaşması gibi uluslararası konularda Obama'ya taktik üstünlük sağlamasını izlemek bana acı veriyor." ifadelerini kullanmıştı.

Suriye savaşında dönüm noktası olan bu anlaşmanın ardından Rusya, Suriye'deki askeri gücünü ve savaşa katılımını artırmaya başladı.

Uzun süren savaş, aşırılıkçı yabancı savaşçıların bölgeye gelerek terör örgütü DEAŞ'ın alan kazanması, bölgeyi Rusya'nın müdahalesine de uygun hale getirdi ve Rusya terörle mücadele gerekçesiyle savaşa bizzat müdahil oldu.

Ukrayna krizi ve Kırım'ın işgali

Obama döneminde ABD-Rusya ilişkilerinin gerilmesine neden olan diğer bir sorun Ukrayna'da ortaya çıktı.

Ukrayna'da 2014'te protestolar sonucu Rusya yanlısı Viktor Yanukoviç'in ülkeden kaçmasının ardından çatışmalar başladı.

Rusya'nın ülkenin doğusundaki ayrılıkçılara ağır silahlar vermesi ve bazı askerlerini gizlice ülkeye sokması, ardından da tartışmalı bir referandumla Kırım'ı Rusya'ya bağlaması, ABD ve Avrupalılar tarafından sert eleştirilerle karşılandı.

Obama yönetimi, geri adım atmaya yanaşmayan Rusya'daki bazı üst düzey yetkililere yaptırım kararları aldı. Putin de karşılık olarak Amerikalılara yönelik çeşitli yaptırım kararlarını onayladı.

NATO ve AB'nin, Doğu Avrupa ve Balkan ülkeleri arasında giderek daha cazip hale gelmesi,

Rusya'nın hinterlandında yer alan ülkelerin Batı'ya yaklaşması, Putin yönetimi tarafından hem stratejik kayıp hem de güvenlik tehdidi olarak algılandı.

Rusya'nın askeri kapasitesini artırması özellikle küçük Doğu Avrupa ülkeleri arasında endişeyle karşılandı ve bu ülkelerin ABD'ye daha da yaklaşmasına neden oldu.

Siber güvenlik

"Siber güvenlik" ya da "siber savaş" Obama döneminde Rusya ile ilişkileri belirleyen diğer bir unsur haline geldi.

ABD'deki birçok federal kuruma yapılan siber saldırılarda birçok kez Rus internet korsanları suçlandı. Putin yönetimi bu iddiaları reddetse de ABD kamuoyunda Rus korsanların, ABD seçimlerini etkileyebilecekleri endişesi bile doğdu.

Seçimlerden önce ABD'nin iki büyük partisinden biri olan Demokratların ulusal komitesinin bilgisayarlarına giren korsanlar 20 bin civarında postayı çaldı. Parti içinde istifalara da neden olan olayın ardından ABD istihbaratı, Rus istihbarat servislerini suçladı.

Başkan adaylarından Hillary Clinton, Donald Trump ile çıktığı televizyon tartışmalarında bu konuyu gündeme getirip Rusya'nın seçimleri etkileme imkanı bulması halinde Putin'in kendisi yerine Donald Trump'ı tercih edeceğini savundu.

Dış İlişkiler Konseyi (CFR) uzmanlarından Max Boot, USA Today'de yayınlanan makalesinde bu konuya dikkati çekerek, "Demokrasimiz Rusya'nın saldırısı altında. Ancak kimse bu konuya hak ettiği değeri vermiyor. Başkan Obama misilleme yapacağını söylüyor. Donald Trump böyle bir saldırı olduğunu bile inkar ediyor." ifadelerini kullandı.

Seçimlerin ardından herhangi bir siber saldırı suçlaması olmazken, başkanlığa seçilen Trump, Rusya'ya yönelik pozitif mesajlar vererek, iki ülke arasındaki işbirliğini artıracaklarını açıkladı.

20 Ocak'ta başkanlığı devredecek olan Obama, 2009'a göre hem Doğu Avrupa'da hem de Ortadoğu'da askeri anlamda çok daha etkili konuma sahip bir Rusya'yı ardında bırakacak.